

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
van de gemeente Woudenberg
Postbus 16
3930 EA WOUDENBERG

Uw kenmerk
e-mail 28 mei 2013, M. Valé

Ons nummer
OPR 016 / 2

Datum
25 juni 2013

Behandeld door
H. Gerlings/TS

Onderwerp

Bijlage

Geacht College,

De Agrarische Adviescommissie heeft bij brief van 27 november 2012 geadviseerd over de bedrijfsuitbreiding van R. van de Lagemaat, Zeisterweg 53 te Woudenberg. Naar aanleiding van een ontvangen zienswijze op het ontwerpbestemmingsplan verzoekt uw gemeente aanvullend advies.

In de Kwantitatieve Informatie Veehouderij (KWIN-V), een publicatie van Livestock Research van Wageningen UR, worden per sector de bedrijfseconomische aspecten van een agrarisch bedrijf toegelicht. In de KWIN-V wordt voor het gemiddeld aantal zeugen dat per volwaardige arbeidskracht kan worden gehouden een norm aangehouden van 275 zeugen. Dit aantal is mede afhankelijk van de schaalgrootte van een bedrijf, automatisering, lay-out bedrijfsbebouwing en bedrijfssysteem. Bij de berekening van de bouwkosten van een doorsnee zeugenhouderijbedrijf wordt in deze publicatie uitgegaan van een omvang van gemiddeld 550 zeugen.

Uit de cijfers van het CBS blijkt dat over de afgelopen decennia het aantal varkenshouderijbedrijven fors is afgenomen en het aantal varkens per bedrijf is toegenomen. Het aantal zeugen per bedrijf bedroeg in 1990 112 zeugen, bedroeg in 2008 333 dieren en bedroeg in 2009 366 zeugen. In lijn hiermee is het aantal bedrijven met minder dan 100 zeugen nagenoeg verdwenen. Circa 10% van de zeugen werd in 2009 gehouden op bedrijven met maximaal 200 zeugen. Net iets meer dan helft van alle zeugen werd in 2009 reeds gehouden op bedrijven met meer dan 500 zeugen, en bijna 40% van de zeugen werd gehouden op bedrijven met 200 tot 500 zeugen.

Ten aanzien van het begrip nge om daarmee de volwaardigheid van een bedrijfsvoering te bepalen eerstens onderstaande toelichting op de begrippen nge en SO.

De nge (Nederlandse grootte-eenheid) is een term die gebezigd wordt door het Landbouw Economisch Instituut (LEI). De nge is een maatstaf waarmee de economische omvang van agrarische activiteiten wordt aangegeven. Deze nge is in 2010 vervangen door de SO (standaard opbrengst) en wordt niet meer herberekend. Om die heeft het LEI de nge ook niet meer opgenomen in haar rekensystematieken.

Vanaf 2010 wordt de term Standaard Opbrengst (SO) gebruikt als criterium om de omvang en aard van een bedrijf vast te stellen. De SO-norm is een gestandaardiseerde opbrengst per ha of per dier die met het gewas of de diercategorie gemiddeld op jaarbasis wordt behaald. Deze Standaard Opbrengst wordt uitgedrukt in euro's.

Wageningen UR geeft expliciet aan dat de SO en de nge niet speciaal bedoeld zijn om de volwaardigheid van bedrijven of de inzet van volwaardige arbeidskrachten op bedrijven vast te stellen.

Om die reden kan niet worden geconcludeerd dat bij een bepaald aantal nge of SO sprake is van een volwaardig bedrijf.

Uit de vergelijking met de gemiddelde bedrijfsomvang in de sector blijkt dat voorliggend bedrijf relatief kleinschalig is en inmiddels tot kleinere bedrijven in de sector behoort.

In de zienswijze wordt overigens gesproken over het houden van varkens, koeien en jongvee. De feitelijke bedrijfsvoering is dat enkel varkens worden gehouden. Koeien en jongvee worden niet gehouden op het bedrijf.

In de zienswijze wordt verzocht om te onderzoeken of met alleen een wijziging van de veestapel en aanpassing van de stallen gekomen kan worden tot een doelmatige bedrijfsvoering en, indien dit niet het geval is, te bepalen welke uitbreiding minimaal noodzakelijk is om te kunnen spreken van een doelmatige agrarische bedrijfsvoering.

Het gebruik van de bestaande stallen blijft merendeels ongewijzigd. Er vindt een beperkte uitbreiding voor de huisvesting van dragende zeugen en gespeende biggen plaats. Inpandig wordt het aantal kraamhokken uitgebreid en worden gespeende biggen gehuisvest op de locatie waar nu opfokzeugen worden gehouden. Aangezien het bedrijf van oudsher is opgezet op basis van kraamopfok, kan bij een bedrijfsopzet met een separate huisvesting van de gespeende biggen de bestaande stalruimte efficiënter worden benut, uiteraard binnen de wettelijke kaders van het Varkensbesluit.

Het aantal zeugen zal worden uitgebreid van 190 naar 361 dieren. Van de geboren biggen zullen enkel de gelten worden opgefokt, de geboren beertjes zullen als big worden verkocht.

In samenhang met dit plan heeft R. van de Lagemaat afgelopen voorjaar reeds de dieren uit de bestaande stallen afgeleverd en de stallen ontsmet. De bestaande zeugenstapel is vervangen door een dierstapel met een hogere gezondheidsstatus, te weten spf-zeugen hetgeen in dit geval uit Denemarken geïmporteerde Yz-zeugen betreft. De verwachting is dat de hogere gezondheidsstatus en de bijbehorende betere diergezondheid de continuïteit van de bedrijfsvoering ten goede zullen komen.

Bij uitbreiding van het bedrijf zal worden overgeschakeld op een tweewekensysteem. De afdelingsgrootte van de biggenopfok en de geltenopfok is hierop afgestemd, zodat in de hele bedrijfsvoering de veterinair scheiding van leeftijds groepen kan worden doorgevoerd.

De voorgestelde bedrijfsindeling draagt bij aan deze veterinair scheiding, mede doordat separate stallen aanwezig zullen zijn voor de kraamzeugen, de dragende zeugen, en de gespeende biggen annex opfokgelten.

De ontwikkeling van het bedrijf naar 361 zeugen, en derhalve het uitbreiden van de huisvesting voor de gespeende biggen en voor de dragende zeugen, is in beginsel mogelijk binnen het bouwblok.

De uitbreiding van het bouwblok is met name noodzakelijk voor de bouw van de stal voor opfokgelten en de bouw van sleufsilos voor ccm.

Voor de opfok van de gelten wordt momenteel stalruimte gehuurd op circa 20 km afstand van het bedrijf. Na uitbreiding van alleen het aantal zeugen zal extra stalcapaciteit, wellicht op een andere locatie, gehuurd moeten worden. Eerste aandachtspunt hierbij is dat voor de opfok van gelten in verband met de veterinair status van het bedrijf niet een gedeelte van een elders gelegen vleesvarkensbedrijf kan worden gehuurd. Bij het huren van elders gelegen stalruimte dient de gehele stalcapaciteit van de desbetreffende bedrijfslocatie te worden gehuurd.

Op zich kunnen de kosten van het huren van een bedrijfsgebouw worden afgezet tegen de kosten van een eigen bedrijfsgebouw. Een dergelijke vergelijking miskent echter de andere nadelen en bezwaren die het huisvesten van de opfokgelten op een elders gelegen locatie met zich brengt.

Het verplaatsen van de gespeende biggen naar elders gelegen locaties brengt met zich dat hieraan kosten zijn verbonden, dat dit voor de operationele bedrijfsvoering substantiële nadelen met zich brengt, en dat het huisvesten van dieren verspreid over meer locaties schaalnadelen veroorzaakt.

Zo worden de fokgelten in kleine aantallen afgezet, moeten de dieren in de huurstal worden verzorgd, moeten ze aldaar worden geselecteerd en van daaruit worden weggebracht. Ook potentiële kopers dienen beide bedrijfslocaties te bezoeken teneinde zowel het moedermateriaal als de gelten zelf te kunnen bezichtigen.

Belangrijk risico bij het huisvesten van de gelten op andere locaties betreft het risico van vervoersverboden. In het geval van besmettelijke dierziekten, zoals (Afrikaanse) varkenspest en mond- en klauwzeer, worden van overheidswege vervoersverboden afgekondigd waardoor het vervoer van de biggen naar elders gelegen locaties niet meer mogelijk zal zijn. Hierdoor zal op een gespecialiseerd vermeerderingsbedrijf ruimtegebrek voor de huisvesting van biggen ontstaan.

Aangezien voorliggend bedrijf de gelten op sterk wisselende leeftijden uitlevert aan een fokkerijbedrijf, kan in de geltenstal vanwege het normaliter geleidelijk uitleveren van fokgelten veel eenvoudiger het einde van het vervoersverbod worden afgewacht. Bovendien is rechtstreeks vervoer naar het slachthuis van zware dieren altijd toegestaan.

Een risico bij het vervoer van dieren is altijd het gevaar van ziekte insleep, om welke reden vanuit dat perspectief de voorkeur uitgaat naar zogenaamde gesloten bedrijfsvoeringen waarbij de biggen worden grootgebracht op het bedrijf waar ze geboren zijn.

De huisvesting van de opfokgelten op afstand van de Zeisterweg 53 brengt voorts arbeidstechnische nadelen met zich. De arbeidsbehoefte zal bij een dergelijke opzet wezenlijk hoger zijn.

Bovenstaande aspecten leiden ook tot een grotere bedrijfseconomische kwetsbaarheid van de bedrijfsvoering.

Tot slot zal worden ingegaan op de bedrijfseconomische aspecten. De opschaling van een bedrijf gaat gepaard met het inzichtelijk maken van de bedrijfseconomische consequenties. Bij het opstellen van een begroting en het doorrekenen van een bedrijfsopzet dienen de uitgangspunten voor de bedrijfsvoering te worden geformuleerd. Hierbij moet in onderhavige situatie gedacht worden aan de kosten van bijvoorbeeld veevoer en mestafzet, energie en de kosten van bouw en onderhoud. Voor de opbrengsten is met name de verkoopprijs van de biggen van belang, alsmede de meerprijs die bij deelname aan een certificering kan worden bedongen en de prijs van de slachtzeugen.

Aangezien de te bouwen stal normaliter tientallen jaren in gebruik zal zijn dient een groot aantal jaren in de prognose te worden meegenomen. Gelet op deze langjarige periode en gelet op de onzekerheden die gedurende dit tijdstraject een rol spelen geeft een erg nauwkeurige doorrekening van bedrijfsvoering over een dergelijke periode een schijnzekerheid. Om die reden wordt bij de meest relevante variabelen eveneens in beeld gebracht wat de invloed op het bedrijfsresultaat is van een daling of stijging van de betreffende kosten- of opbrengstenpost (gevoeligheidsanalyse).

Het is niet realistisch om te streven naar het berekenen van een exact omslagpunt van de omvang van de uitbreiding die minimaal noodzakelijk is voor een doelmatige agrarische bedrijfsvoering.

Van een aantal omstandigheden zal blijken dat deze niet geheel correct zijn ingeschat of aan verandering onderhevig zullen zijn, hetgeen invloed zal hebben om de benodigde bedrijfsomvang.

Wat van groot belang is voor een bedrijf is de concurrentiepositie binnen de sector. Met andere woorden: heeft een bedrijf een zodanig schaalgrootte dat op grond van de bedrijfsomvang geen onevenredige schaalnadelen optreden?

In dat perspectief kan worden vastgesteld dat de voorgestelde uitbreiding tot 366 zeugen zal leiden tot een bedrijfsomvang die direct na realisatie van deze uitbreiding reeds een kleiner aantal zeugen omvat dan een gemiddeld zeugenbedrijf. Immers, de gemiddelde bedrijfsomvang bedroeg in 2009 366 zeugen, en het aantal zeugen per bedrijf is over de afgelopen jaren verder toegenomen. Daarnaast is er de gerede verwachting dat het aantal zeugen per bedrijf ook de komende jaren verder zal toenemen.

Samenvattend is de Agrarische Adviescommissie van oordeel dat realisatie van het ingediende uitbreidingsplan in zijn geheel, derhalve zowel de uitbreiding van het aantal zeugen als de huisvesting van opfokgelten aan de Zeisterweg 53, noodzakelijk is voor een doelmatige agrarische bedrijfsvoering.

Graag ontvangen wij een kopie van het schrijven van de gemeente, waarin de genomen beslissing aan de aanvrager wordt medegedeeld.

Hoogachtend,

ADVIESCOMMISSIE AGRARISCHE
BOUWAANVRAGEN

H. Gerlings
secretaris